

HEKSLOOTPOLDER, WEIDEVOGELTELLINGEN 1982-1989

Tom van den Boomen & Coen Looy

Inleiding

In de Hekslootpolder - het 160 ha grote veenweidegebied ingeklemd tussen de Vondelweg (Haarlem) en Spaarndam - is vanaf 1982 intensief geteld in het broedseizoen. In 1982 door leden van Provinciale Waterstaat en vanaf 1983 door diverse leden van de vogelwerkgroep en de vereniging "Behoud de Hekslootpolder". Vrijwel ieder jaar is hierover verslag gedaan in de "Fitis". Het leek ons aardig in dit artikel de trend na 8 teljaren eens te benadrukken voor de belangrijkste weidevogels. Deze trend zegt uiteraard alleen iets over de ontwikkeling van de weidevogelstand in de Heksloot en heeft zeker geen algemeen geldende waarde.

Wijzigingen in de aanpak

Van belang voor de beoordeling van de trend is een wijziging in de aanpak van de tellingen. In 1989 is via een andere methode geteld. Voorheen is geïnventariseerd via de methode van Provinciale Waterstaat (PWS). Voor 1989 is besloten de algemeen door SOVON voorgeschreven methode te volgen, namelijk volgens het Broedvogel Monitoring Project (BMP), zodat de resultaten ook centraal verwerkt en gebruikt kunnen worden. Vermeldenswaard, hoewel niet direct van invloed op de trend, is het feit, dat in 1989 door Dirk Tanger met enkele vrijwilligers is gestart met nestbescherming op enkele percelen.

Beoordeling van de trend

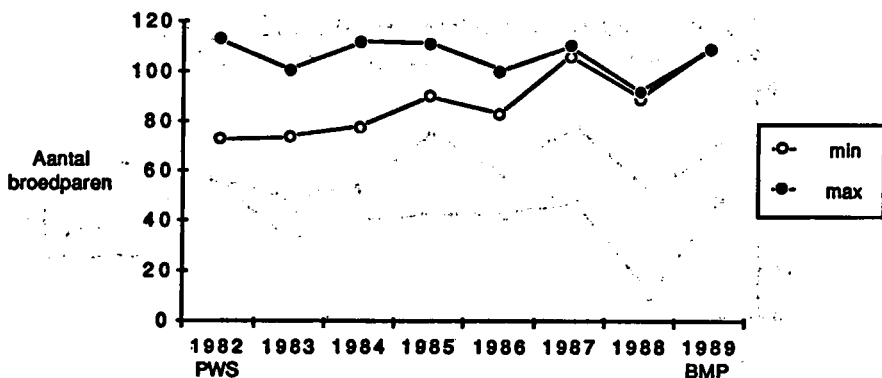
In de navolgende grafieken zijn de minimum en maximum waarden, zoals vastgesteld met de PWS-methode, weergegeven van 1982 t/m 1988. De BMP-methode stelt geen minimum en maximum waarden, doch één waarde vast (zie 1989). Vergelijking tussen PWS en BMP-methode leert, dat de minimum waarden van de PWS-methode in de buurt komen van de BMP-waarden. De grafieken kunnen dus het beste worden bekeken via de minimum PWS-waarden.

"Algemene" weidevogels

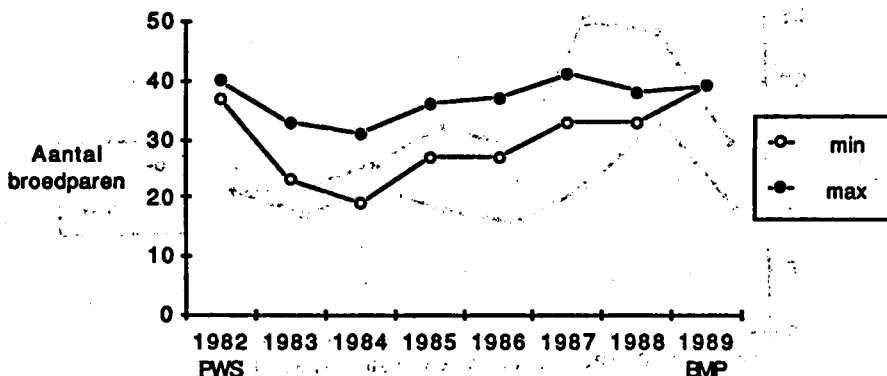
Achtereenvolgens vindt u grafieken van:

- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Scholekster
- Slobeend

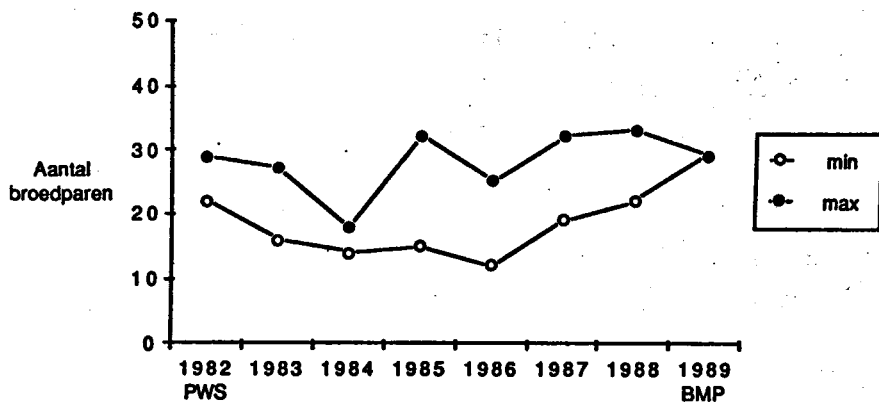
De grafieken geven de absolute aantallen weer voor het hele gebied.

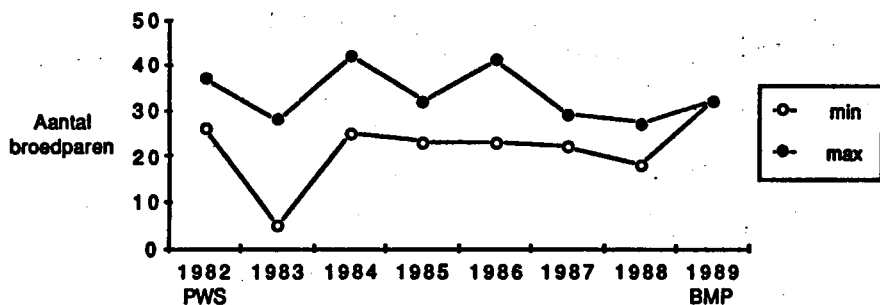
Figuur 1 minimum en maximum aantallen broedparen van de Kievit in de Hekslootpolder 1982-1989.

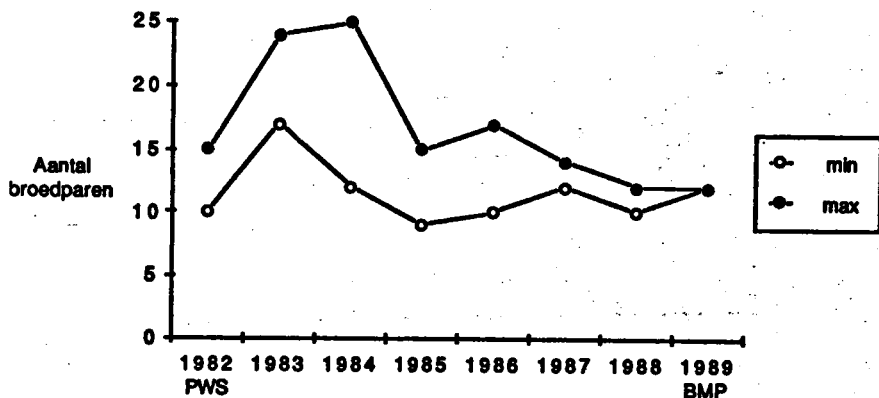
Figuur 2 minimum en maximum aantallen broedparen van de Grutto in de Hekslootpolder 1982-1989.

Figuur 3 minimum en maximum aantallen broedparen van de Tureluur in de Hekslotpolder 1982-1989.

Figuur 4 minimum en maximum aantallen broedparen van de Scholekster in de Hekslotpolder 1982-1989.

Figuur 5 minimum en maximum aantallen broedparen van de Slobeend in de Hekslotpolder 1982-1989.

1989 blijkt een uitstekend jaar te zijn geweest. Zoals gezegd, kijkend naar de minimum aantallen lijn, dan worden in 1989 de hoogste aantallen broedvogels vastgesteld over de laatste acht jaar van Kievit, Grutto, Tureluur en Scholekster. Alleen Slobeend had in 1983 een beter seizoen. Alleen uit het mooie weer van 1989 (de maand mei was de warmste van de eeuw) is dit niet te verklaren, want de aantallen Tureluurs zijn in gebieden als de Uiterdijken en Westbroek ingestort.

De grafieken tonen voor de Kievit, Grutto en Tureluur een structurele groei over de laatste jaren.

De Kievit neemt geleidelijk toe vanaf 1982 van 73 naar 109 broedparen in 1989 (toename 50%), met enkele ups en downs (van 1986 tot 1988). Uit een vergelijking met tellingen van PWS in de omgeving van Haarlem (totaal 1500 ha weidegebied) blijkt, dat op een gebied in de Vereenigde Binnepolder na, de Hekslootpolder de belangrijkste aantallen van de Kievit kent in 1989.

De Grutto laat vanaf 1985 een mooie groei zien van 19 paar naar 39 paar; een verdubbeling, na een dramatische halvering tussen 1982 en 1984.

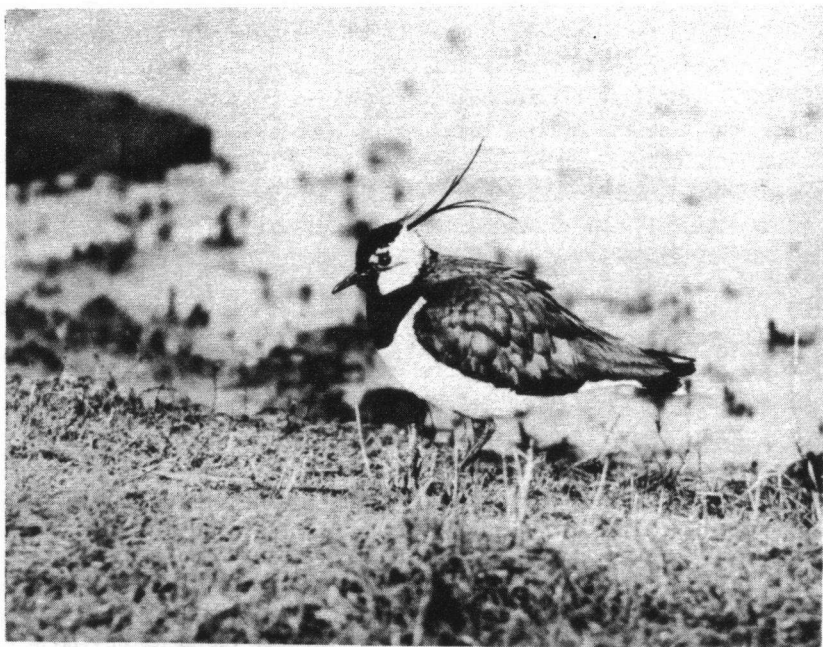
De Tureluur laat vanaf 1987 nu al drie jaar een forse groei zien van 12 naar 29 paar (toename van 150%). Dit na een geleidelijke daling tussen 1982 en 1986. Met de Veerpolder en een deel van de Vereenigde Binnepolder zijn in de Hekslootpolder nu de hoogste aantallen Tureluurs in de omgeving te zien.

De Scholekster maakt vanaf 1982 tot 1988 een structurele daling mee van gemiddeld zo'n 5% per jaar. In 1989 echter volgt plotseling een uitschieter naar een nog niet eerder gemeten aantal van 32 paar.

De Slobeend kent in de onderzochte periode enkele ups en downs, doch lijkt zich te stabiliseren op 10-12 broedparen. Voor 1989 blijkt dit een gemiddelde in de omgeving van Haarlem te zijn.

"Kritische" weidevogels

De Kemphaan, Watersnip en Zomertaling behoren tot de meer kritische weidevogels. Tabel 1 geeft de verkregen aantallen van deze soorten weer.

De broedpopulatie van de Kievit is in de periode 1982 t/m 1989 met 50 % toegenomen tot 109 broedparen in 1989. Hiermee is de Hekslootpolder één van de gebieden rond Haarlem met de hoogste dichtheid aan Kieviten. Foto: Piet Munsterman.

Tabel 1. Aantallen broedparen van de Watersnip en de Zomertaling van 1982 t/m 1989.

jaar	Watersnip	Zomertaling
1982	3	?
1983	2-3	0-2
1984	2	?
1985	1	0-2
1986	1	1
1987	0-1	1
1988	0	0
1989	0	1

Van de Kempphaan zijn geen broedgevallen ontdekt in de onderzoekte periode. Tot in de jaren '70 was er in de Heksloot een baltsplaats en kwamen Kemphanen tot broeden. Wel worden regelmatig in het voor- en najaar exemplaren gesignaleerd. Een opmerkelijke waarneming van Kemphanen vond plaats op 5 juli 1989. Een Kemphen met twee juvenielen welke deel uitmaakten van een groep van nog eens 9 Kemphanen werd gesignaleerd. Waar deze Kemphen broedde is niet geheel duidelijk, hoogstwaarschijnlijk wel in de directe omgeving (Vereenigde Binnenvlakte: 3 broedgevallen).

Ook de Watersnip blijkt in april nog in grote getale aanwezig te zijn in de Hekslootvlakte, zoals op 15-4-89, toen zo'n 50 exemplaren in het gebied vertoefden. Als broedvogel in de Heksloot lijkt het tij echter gekeerd. Wellicht dat met een aangepast agrarisch beheer en een hoger waterpeil de Watersnip en zelfs de Kempphaan als broedvogel terugkeren.

Tot slot

Het gaat goed met de "algemene" broedvogels in de Heksloot. Kievit, Grutto en Tureluur zijn de laatste jaren fors toegenomen. Op een gebied in de Vereenigde Binnenvlakte na zijn in de Heksloot van de Kievit en de Tureluur zelfs de hoogste aantallen broedparen van de regio te vinden.

De "kritische" weidevogels hebben het ook in de Heksloot moeilijk. De Watersnip lijkt als broedvogel te hebben afgehaakt. Alleen Zomertaling en Wintertaling zijn met 1 en soms 2 paar aanwezig.

Door toedoen van de vereniging "Behoud de Hekslootvlakte" lijkt bebouwing van de Heksloot te zijn voorkomen. Onder andere door het instellen van enkele percelen als vrij-vogelreservaat (zie elders in dit nummer), wordt de trend naar een meer natuurlijk beheer van de Heksloot ingeslagen.

Het is nu dan ook zaak, dat het beheersplan "Hekslootvlakte, nieuwe contouren aan de stadsrand" van genoemde vereniging wordt opgepakt. De positieve trend in de Heksloot van de "algemene" weidevogels kan dan veilig worden gesteld en de "kritische" weidevogels krijgen dan wellicht nieuwe kansen in deze mooie vlakte.

Tabel 2. Resultaten van de broedvogelinventarisatie in de Hekslootpolder in 1989. +=wel aanwezig, maar niet geïnventariseerd.

soort	aantal broedparen	soort	aantal broedparen
Fuut	4	Koekoek	+
Knobbelzwaan	2	Veldleeuwerik	3
Bergeend	9	Boerenzwaluw	2
Krakeend	5	Graspieper	4
Wintertaling	1	Witte Kwikstaart	1
Zomertaling	1	Gele Kwikstaart	0
Wilde Eend	30	Merel	+
Slobeend	12	Rietzanger	1
Kuifeend	3	Bosrietzanger	3
Torenavalk	1	Kleine Karekiet	11
Waterhoen	13	Rietgors	10
Meerkoet	31	Ekster	2
Scholekster	32	Spreeuw	+
Kievit	109	Huismus	+
Watersnip	0	Ringmus	2
Grutto	39	Zwarte Kraai	1
Tureluur	29	Nijlgans	2

